

Okres średniowiecza w Nubii, odpowiadającej mniej więcej współczesnemu Sudanowi, od ok. VI w. n.e. do XIV wieku. n.e. jest przede wszystkim stopniowym wprowadzaniem chrześcijaństwa, początkowo poprzez bezpośrednią obecność posłów bizantyjskich w VI wieku. n.e. W okresie średniowiecza w Nubii rozwinęły się trzy odrębne królestwa: Nobadia na północy, Makuria między trzecią a piątą/szóstą kataraktą Nilu oraz Alwa na południu.

Starej Dongoli, Makurycka stolica (18.223056, 30.743889; ok. 242 m n.p.m.) funkcjonowała między ok. V w. a XIV w. n.e. i jest jak dotąd najlepiej udokumentowanym średniowiecznym nubijskim stanowiskiem archeologicznym. Położona na wschodnim brzegu Nilu, bezpośrednio przylegająca do ujścia Wadi Howar, znanego korytarza handlowego i komunikacyjnego, Stara Dongola była głównym *entrepôt* zarówno dla okolicznych obszarów, jak i bardziej odległych regionów, tworząc kosmopolityczne centrum Królestwa Makuri oraz pełniąc ważną funkcję ośrodka społeczno-kulturowego i administracyjnego.

Stanowisko obejmujące ok 200 ha jest badane wykopaliskowo od 1964 r., wpięrow przez Kazimierza Michałowskiego, a obecnie pod kierunkiem Artura Obłuskiego z Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej UW (PCMA UW). Podczas prac w Starej Dongoli udokumentowano plan urbanistyczny miasta, kościoły, klasztory, infrastrukturę administracyjną i dwa ważne cmentarze: późniejszą muzułmańską nekropolię charakteryzującą się obecnością dużych kopułowych struktur (*qubbat*) i współczesny średniowieczny nubijski cmentarz chrześcijański, świadczący o dużej populacji i prawdziwie wielkomijskim charakterze jako ciągle rozwijającym się mieście. Projekt „Życie w Makuryckiej Metropolii: Bioarcheologiczne badania średniowiecznej Starej Dongoli, Sudan” ma na celu pogłębienie wiedzy o Starej Dongoli poprzez udokumentowanie przeżytych doświadczeń osobników pochowanych na chrześcijańskim cmentarzysku, nie zbadanym dotychczas. Badania te zapewnią wgląd w strukturę populacji i przeżyte doświadczenia średniowiecznych mieszkańców Starej Dongoli za pomocą oceny wieku, płci, wzrostu i epidemiologiczne modelowanie stanów patologicznych, w połączeniu z oceną izotopów diety i mobilności przybywającej do Starej Dongoli, niewątpliwego miejsca docelowego migracji, wraz z rozpoznaniem chronologicznego rozwoju cmentarzyska i zmian w trakcie użytkowania. Przyjmując podejście biokulturowe, ten projekt zapewni humanitarny głos dla obszernie udokumentowanych szczątków ludzkich w tej stolicy.

Aby osiągnąć te cele, w ramach projektu zostaną zastosowane trzy główne ścieżki badawcze, ułatwione dzięki wykopaliskom bioarcheologicznym i powiązanim analizom laboratoryjnym: datowanie AMS, analizy izotopowe (węgiel, azot, tlen i stront) oraz uzasadniona biokulturowo ocena zmienności pochówku, obejmująca wykopaliska i analizy reprezentatywnej serii pochówków z odrębnych obszarów cmentarzyska chrześcijańskiego w Starej Dongoli. Datowanie AMS pozwoli na chronologiczne rozpoznanie wykorzystania cmentarzyska i kontekstualizację praktyk grzebalnych na dużym chrześcijańskim cmentarzysku, jak również pomoże zapewnić głębszy wgląd w różnice w eschatologicznych i społeczno-kulturowych poglądach średniowiecznego społeczeństwa Starej Dongoli. Analizy izotopowe wody pitnej z Nilu i źródeł wód gruntowych oraz odkryte archeologiczne pozostałości produktów żywnościowych pomogą zdefiniować krajobraz Starej Dongoli z perspektywy izotopowej. Takie dane izotopowe określające lokalny krajobraz zostaną następnie wykorzystane do oceny zmienności diety i mobilności w oparciu o zachowane wartości w ludzkich szczątkach. W połączeniu z danymi uzyskanymi z analiz izotopowych, dane osteobiograficzne dotyczące wieku, płci, wzrostu i stanów patologicznych zostaną zintegrowane z danymi izotopowymi, aby stworzyć zniuansowane oceny przeżytych doświadczeń średniowiecznych mieszkańców Starej Dongoli, a co pozwoli na wgląd w to, jak wyglądało życie w średniowiecznej metropolii Makurytów.

Znaczenie tego projektu polega na jego zdolności do zapewnienia spersonalizowanego wglądu w naturę życia w dużej średniowiecznej stolicy Afryki. Stara Dongola służyła jako kluczowe miejsce połączeń między regionami, zarówno w Nubii, jak i poza nią. Dzięki możliwości zbadania natury życia w tej metropolii, uzyskane dane będą miały wielką wartość nie tylko dla badaczy skupionych na Nubii, ale szerzej w dyskursach na temat urbanistyki i transnarodowości, paleodieta i paleomobilność; eschatologia, funeralna archeologia i studia krajobrazowe. Biorąc pod uwagę wyzwania związane z pewnym identyfikowaniem wartości „lokalnych” i „nielokalnych” w badaniach izotopowych, możliwość gromadzenia danych na temat środowiska naturalnego Starej Dongoli z perspektywy izotopowej będzie w szczególności bardzo korzystna dla postępu badań regionalnych z wykorzystaniem analizy izotopowej w celu oceny diety i mobilności. Wyniki proponowanych badań uzupełnią i wzbogacą obecne rozumienie Starej Dongoli jako centralnego punktu średniowiecznego społeczeństwa nubijskiego oraz tego, jak wyglądało życie w dużym ośrodku miejskim, obecnie stosunkowo mało znanym okresie w historii globalnej.